

Sammenhenger i regelverket

En kort oversikt

Lars Fredrik Bråten
Seniorrådgiver

PTIL/PSA

Virkeområde

Arbeidsmiljøloven

Forskrifter

Rammeforskriften

Kap VI
Særregler etter arbeidsmiljøloven til havs

Styringsforskriften

Aktivitetsforskriften

Teknisk og operasjonell forskrift

Innretningsforskriften

Gyldighet

Til havs

På landanlegg

Hvorfor forsvarlighet?

Aml § 4-1 1)

«Arbeidsmiljøet i virksomheten skal være **fullt forsvarlig** ut fra en enkeltvis og samlet vurdering av faktorer i arbeidsmiljøet som kan innvirke på arbeidstakernes fysiske og psykiske helse og velferd. Standarden for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø skal til enhver tid utvikles og forbedres i samsvar med utviklingen i samfunnet»

Aml § 10-2

«Arbeidstidsordninger skal være slik at arbeidstakerne ikke utsettes for uheldige fysiske eller psykiske belastninger, og slik at det er mulig å ivareta sikkerhetshensyn»

Hva sier forarbeidene* om aml § 10-2?

«Bestemmelsen gir anvisning på et resultat; at arbeidstidsordningene må være forsvarlige.

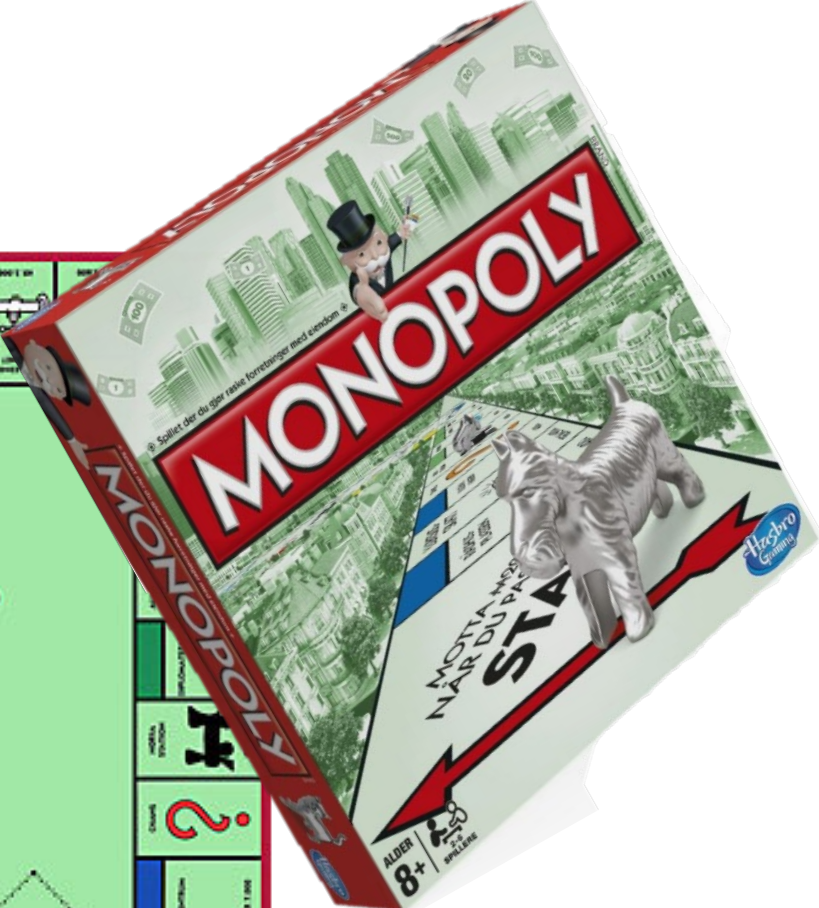
For å komme fram til resultatet må ulike risikoforhold kartlegges og vurderes.

Bestemmelsen innebærer en begrensning i adgangen til å utnytte de maksimale rammer loven setter dersom dette vil medføre uheldige psykiske eller fysiske belastninger eller at arbeidstakernes mulighet til å ivareta sikkerhetshensyn reduseres»

*[NOU 2004:5 Arbeidslivslovsutvalget pkt 23.](#)

Spilleregler...

Arbeidsmiljøloven § 10-2 «Forsvarlighet»

RF § 37 Arbeidstid

Den alminnelige arbeidstiden skal ikke overstige 12 timer i døgnet og 36 timer pr uke i gjennomsnitt pr år

RF § 39 Arbeidsfrie perioder

Arbeidstaker skal ha en sammenhengende arbeidsfri periode på 11 timers hvile i løpet av et døgn.

Kan reduseres til 8 timer

Dersom det sikres tilsvarende kompensierende hvileperioder eller annet passende vern

RF § 42 Oppholdsperioder

Oppholdsperioden skal ikke overstige

14 dager

Ved særlige og tidsavgrensede behov kan arbeidsgiver

utvide med 7 dager

RF § 43 Nattarbeid

Nattarbeid er tillatt når det er

- nødvendig for å opprettholde produksjonen
- gjelder aktiviteter direkte knyttet til bore- og brønnoperasjoner, herunder nødvendige støttefunksjoner
- helse-, miljø- og sikkerhetsrisikoen reduseres dersom arbeidet utføres om natten eller
- driften på innretningen er stengt og arbeidet ikke innebærer en særlig risiko

Arbeidstiden for arbeidstaker som arbeider mer enn tre timer om natten skal ikke overstige åtte timer i løpet av 24 timer dersom arbeidet innebærer en særlig risiko eller betydelige fysiske eller psykiske belastninger

Overtid, vurderinger og partenes plikter

Lars Fredrik Bråten
Seniorrådgiver

PTIL/PSA

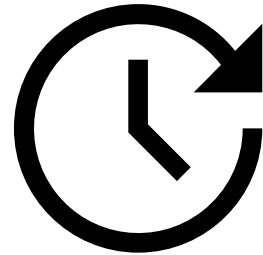
Oversikt

Grunnlaget for vurderinger.

Oversikt – en forutsetning

Hvordan vite hvor mye som er arbeidet?

AML § 10-7

«Det skal foreligge en oversikt som viser hvor mye den enkelte arbeidstaker har **arbeidet**.

Oversikten skal være tilgjengelig for Arbeidstilsynet og arbeidstakernes tillitsvalgte»

Hva mente de med det?

Forarbeider - Ot.prp.nr.49 (2004–2005) Om lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv.

«Oversikten skal vise hva den enkelte arbeidstaker faktisk har arbeidet.

Formålet med bestemmelsen er, som tidligere, dels at virksomheten selv skal ha nødvendig oversikt over arbeidstiden, dels at tilsynsmyndigheten skal kunne kontrollere at bestemmelsene overholdes.

Arbeidsgiver har ansvar for at oversikt over arbeidstiden til enhver tid foreligger.

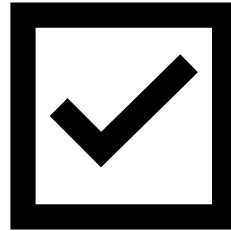
Hvordan arbeidsgiver velger å gjøre dette er opp til arbeidsgiver selv å vurdere.

Bestemmelsen er ikke til hinder for at arbeidsgiver kan be de ansatte om egenrapportering om hva som er arbeidet utover alminnelig arbeidstid»

Registrering

Aktivtetsforskriften § 7 - Særregler til havs

«Arbeidsgiveren skal opprette et system for å registrere og følge opp arbeidstiden for alle arbeidstakerne i de enkelte virksomhetene. Det samme gjelder for personell i ledende eller særlig uavhengig stilling som nevnt i [arbeidsmiljøloven § 10-12](#) første og andre ledd, når stillingen er av sikkerhetsmessig betydning.

Når arbeid utføres på flere arbeidsplasser for den samme arbeidsgiveren, skal denne arbeidsgiveren registrere den samlede arbeidstiden»

Overtid

Overtid

Arbeidsmiljøloven § 10-6

- 1) Arbeid utover **avtalt arbeidstid** må ikke gjennomføres uten at det foreligger et **særlig og tidsavgrenset behov** for det.
- (2) Varer arbeidet for noen arbeidstaker ut over **lovens grense for den alminnelige arbeidstid** regnes det overskytende som overtidarbeid.
- (3) Før arbeid som nevnt i denne paragraf iverksettes skal arbeidsgiver, dersom det er mulig, **drøfte** nødvendigheten av det med arbeidstakernes tillitsvalgte

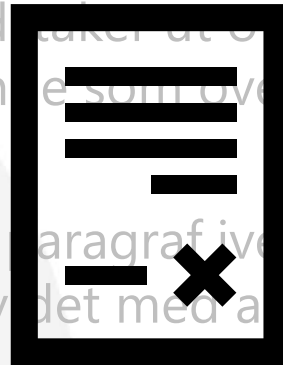
Overtid

Arbeidsmiljøloven § 10-6

1) Arbeid utover **avtalt arbeidstid** må ikke gjennomføres uten at det foreligger et **særlig og tidsavgrenset behov** for det.

(2) Varer arbeidet for noen arbeidstakere utover lovens grense for den alminnelige arbeidstid regnes det overskytende som overtidarbeid.

(3) Før arbeid som nevnt i denne paragraf iverksettes skal arbeidsgiver, dersom det er mulig, **drøfte** nødvendigheten av det med arbeidstakernes tillitsvalgte

Dvs: Arbeid ut over avtalt arbeidstid må ikke gjennomføres som en fast ordning

«Særlig og tidsavgrenset»

Tidligere Arbeidsmiljølov § 49 1)

«Overtid **må ikke gjennomføres som en fast ordning** og må ikke finne sted uten i følgende særlige tilfelle :

- a) når **uforutsette hendinger** eller forfall blant arbeidstakerne har forstyrret eller truer med å forstyrre den jevne drift
- b) når overtidsarbeid og merarbeid er **nødvendig** for at ikke anlegg, maskiner, råstoffer eller produkter skal ta skade,
- c) når det er oppstått **uventet arbeidspress**
- d) når det på grunn av **mangel på arbeidskraft** med spesiell kompetanse, sesongmessige svingninger e.l. har oppstått **særlig arbeidspress»**

Overtid

Arbeidsmiljøloven § 10-6

1) Arbeid utover **avtalt arbeidstid** må ikke gjennomføres uten at det foreligger et **særlig og tidsavgrenset behov** for det.

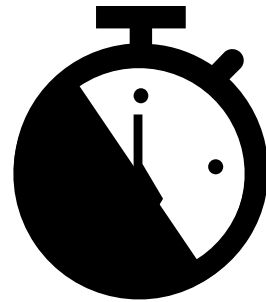
(2) Varer arbeidet for noen arbeidstaker ut over **lovens grense for den alminnelige arbeidstid** regnes det overskytende som overtidarbeid.

(3) Før arbeid som nevnt i denne paragraf iverksettes skal arbeidsgiver, dersom det er mulig, **drøfte** nødvendigheten av det med arbeidstakernes tillitsvalgte

Alminnelig arbeidstid

Rammeforskriften § 37 (2) – Særregler til havs

«Den alminnelige arbeidstiden skal ikke overstige **tolv timer i døgnet** og 36 timer i uken i gjennomsnitt i løpet av en periode på høyst ett år»

To potter...

Overtid

Arbeidsmiljøloven § 10-6

- 1) Arbeid utover **avtalt arbeidstid** må ikke gjennomføres uten at det foreligger et **særlig og tidsavgrenset behov** for det.
- (2) Varer arbeidet for noen arbeidstaker ut over **lovens grense for den alminnelige arbeidstid** regnes det overskytende som overtidarbeid.
- (3) Før arbeid som nevnt i denne paragraf iverksettes skal arbeidsgiver, dersom det er mulig, **drøfte** nødvendigheten av det med arbeidstakernes tillitsvalgte

Tillitsvalgte?

Rammeforskriften § 13 – veiledning - Tillitsvalgte

«Tillitsvalgte kan være både verneombud, fagforeningsrepresentanter eller andre representanter valgt av arbeidstakerne.

Bestemmelsen gjør ikke endringer i det systemet som følger av [arbeidsmiljøloven](#) for involvering av arbeidstakerne og deres tillitsvalgte, deriblant hvem som skal involveres i ulike tilfeller.

Hvilke tillitsvalgte for arbeidstakere som bør medvirke vil avhenge av sakens art, hvilken fase i virksomheten det er tale om og hvem som blir berørt av den aktuelle saken. Det kan være arbeidstakernes representanter i arbeidsmiljøutvalg, koordinerende arbeidsmiljøutvalg, felles stedlig arbeidsmiljøutvalg, bedriftsutvalg, hovedverneombud, verneombud, arbeidstakernes organisasjoner og fagforeningsrepresentanter, avhengig av den enkelte saken.»

Grenser for overtid

Grenser for overtid

Rammeforskriften § 41. – Særregler til havs

«Arbeidsmiljøloven § 10-6 fjerde til og med niende ledd gjelder ikke på denne forskriftens område.

Den samlede arbeidstiden, medregnet overtid, skal ikke overstige 16 timer i døgnet. *Overtiden skal ikke overstige 200 timer innenfor en periode på 52 uker.*

*Ved virksomhet som er bundet av tariffavtale, kan arbeidsgiveren og arbeidstakernes tillitsvalgte inngå en **skriftlig avtale** om overtid på opptil 300 timer innenfor en periode på 52 uker for den **enkelte** arbeidstakeren.»*

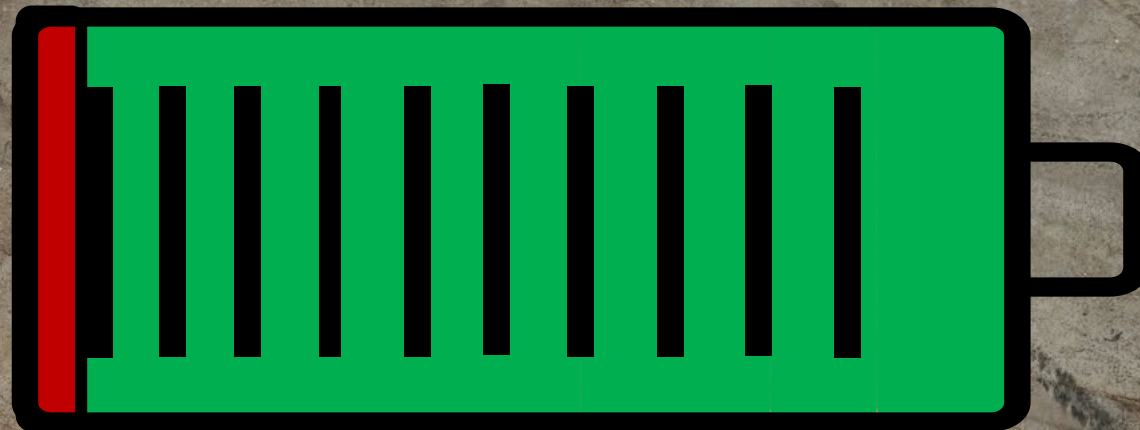
Overtid

- **Ikke fast ordning**
- **«Særlig tidsavgrenset behov»**
 - a) når **uforutsette hendinger** eller forfall blant arbeidstakerne har forstyrret eller truer med å forstyrre den jevne drift
 - b) når overtidarbeid og merarbeid er **nødvendig** for at ikke anlegg, maskiner, råstoffer eller produkter skal ta skade,
 - c) når det er oppstått **uventet arbeidspress**
 - d) når det på grunn av **mangel på arbeidskraft** med spesiell kompetanse, sesongmessige svingninger e.l. har oppstått **særlig arbeidspress**
- **Drøfting**
- **Grense pr dag og pr år.**

Arbeidsfrie perioder

Om å lade batteriet...

Arbeidsfrie perioder

Rammeforskriften § 39 (2) – særregler til havs

«Arbeidstaker skal ha en sammenhengende arbeidsfri periode på minst 11 timer i løpet av ett døgn.

Den arbeidsfrie perioden skal plasseres mellom to hovedarbeidsperioder.

*Den arbeidsfrie perioden **kan** reduseres til 8 timer dersom arbeidstakerne sikres tilsvarende kompensierende hvileperioder eller, der dette ikke er mulig, annet passende vern»*

HOVEDREGEL:

11

timer
sammenhengende
arbeidsfri

Litt matte:

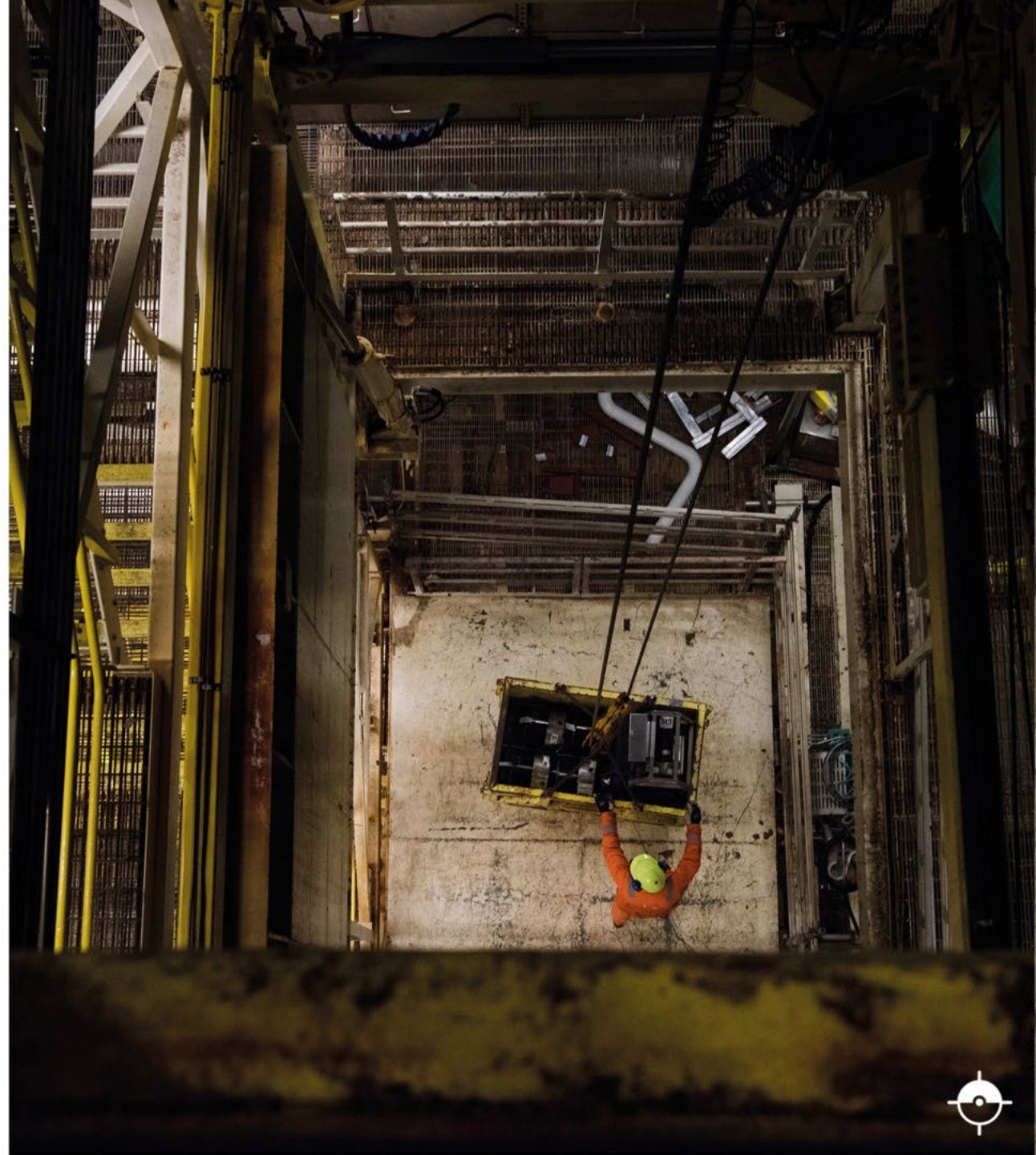
$$24 - 11 = \underline{\underline{13}}$$

$$24 - 12 = \underline{\underline{12}}$$

Unntak fra
hovedregelen om
hvile.

11

Arbeidsfrie perioder

Rammeforskriften § 39 (2) – særregler til havs

«Arbeidstaker skal ha en sammenhengende arbeidsfri periode på minst 11 timer i løpet av ett døgn.

Den arbeidsfrie perioden skal plasseres mellom to hovedarbeidsperioder.

*Den arbeidsfrie perioden kan reduseres til 8 timer dersom arbeidstakerne **sikres tilsvarende kompensierende hvileperioder** eller, der dette ikke er mulig, annet passende vern»*

Kompenserende hvile?

EF-domstolen sak C-151/02 (Jaeger-dommen).

Direktivets krav om kompenserende hvile må forstås slik at hvilen må komme umiddelbart etter den perioden den skal kompensere for.

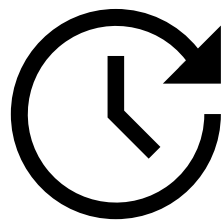
Kravet innebærer at arbeidstaker som har hatt mindre enn 11 timers sammenhengende hvile skal ha tilsvarende antall timer kompensert umiddelbart etter arbeidsperioden.

Den reduserte hvilen skal kompenseres time for time i neste hvileperiode.

Dersom arbeidstaker har arbeidet f eks 15 timer innebærer kravet om kompenserende hvile at vedkommende i neste hvileperiode, i tillegg til ordinær hvile på 11 timer, skal ha to timer kompenserende hvile.

Høringsnotat 2008 – kompensierende hvile

*«På grunn av den begrensede kapasiteten det er på innretningene, vil det **normalt** ikke være ekstra bemanning som kan settes inn for den arbeidstakeren som skal ha sin kompensierende hvile uten at dette resulterer i ytterligere forskyvninger.»*

*«Når det gjelder direktivets krav om at det må være objektive grunner som tilsier at det ikke er mulig å gi kompensierende hvile, viser departementet til de særegne forholdene som gjør seg gjeldende på sokkelen og som **kan** tilsa en annen vurdering enn på land.»*

*Dersom det ikke er ekstra bemanning som **kan** settes inn for den arbeidstakeren som skal ha sin kompensierende hvile uten at dette resulterer i ytterligere forskyvninger, og det heller ikke er mulig å la den delen av skiftet stå ubemannet, vil dette etter departementets vurdering, tilsa at det ikke er mulig å gi kompensierende hvile. Arbeidstakerne skal i så fall sikres annet passende vern.*

Overtid

Under 11 timer hvile

Kompenserende
hvileperioder

Ikke mulig

- **Ikke fast ordning**

- **«Særlig tidsavgrenset behov»**

- a) når **uforutsette hendinger** eller forfall blant arbeidstakerne har forstyrret eller truer med å forstyrre den jevne drift
- b) når overtidarbeid og merarbeid er **nødvendig** for at ikke anlegg, maskiner, råstoffer eller produkter skal ta skade,
- c) når det er oppstått **uventet arbeidspress**
- d) når det på grunn av **mangel på arbeidskraft** med spesiell kompetanse, sesongmessige svingninger e.l. har oppstått **særlig arbeidspress**

- **Drøfting**

- **Grense pr dag og pr år.**

- **De særegne forholdene på sokkelen kan tilsi en annen vurdering enn på land**

- **Kan skiftet stå ubemannet?**

- **Kan det settes inn ekstra bemanning – uten ekstra forskyvninger?**

- **Er det objektive grunner som gjør det umulig?**

Arbeidsfrie perioder

Rammeforskriften § 39 (2) – særregler til havs

«Arbeidstaker skal ha en sammenhengende arbeidsfri periode på minst 11 timer i løpet av ett døgn.

Den arbeidsfrie perioden skal plasseres mellom to hovedarbeidsperioder.

*Den arbeidsfrie perioden kan reduseres til 8 timer dersom arbeidstakerne sikres tilsvarende kompensierende hvileperioder eller, der dette ikke er mulig, **annet passende vern**»*

Annet passende **VERN!**

Arbeidsgiver kan ikke "kjøpe seg fri" fra dette kravet ved å tilby passende økonomisk kompensasjon.

Høringsnotat 2008 – annet passende vern

«Hva annet passende vern innebærer, må vurderes konkret blant annet ut fra hva slags arbeid det dreier seg om, hvor intensivt arbeidet er og hvilke krav til årvåkenhet som kreves.

Generelt må det vektlegges og tas med i vurderingen av hvorvidt annet passende vern oppnås, at arbeidstakerne når de er offshore er fri for en del alminnelige forpliktelser som arbeidstakere normalt ellers har.»

«Dette muliggjør at en større andel av fritiden kan benyttes til reell hvile. I tillegg kommer at arbeidstakerne i etterkant av en offshoreperiode er sikret lange friperioder der arbeidstakerne kan hente seg inn igjen. Departementet mener dette i utgangspunktet vil tilfredsstillende kravet til annet passende vern.

Dersom det dreier seg om arbeid som stiller særlige krav til overvåkenhet eller er særlig belastende/krevende, kan imidlertid kravet til annet passende vern tilsi at det iverksettes ytterligere tiltak som f.eks perioder med mindre belastende arbeid og/eller krav om pauser utover de kravene som følger av forskriften. Etter departementets vurdering må imidlertid dette allerede sies å ligge i kravet til forsvarlige arbeidstidsordninger i arbeidsmiljøloven § 10-2 første ledd.»

s. 13-14

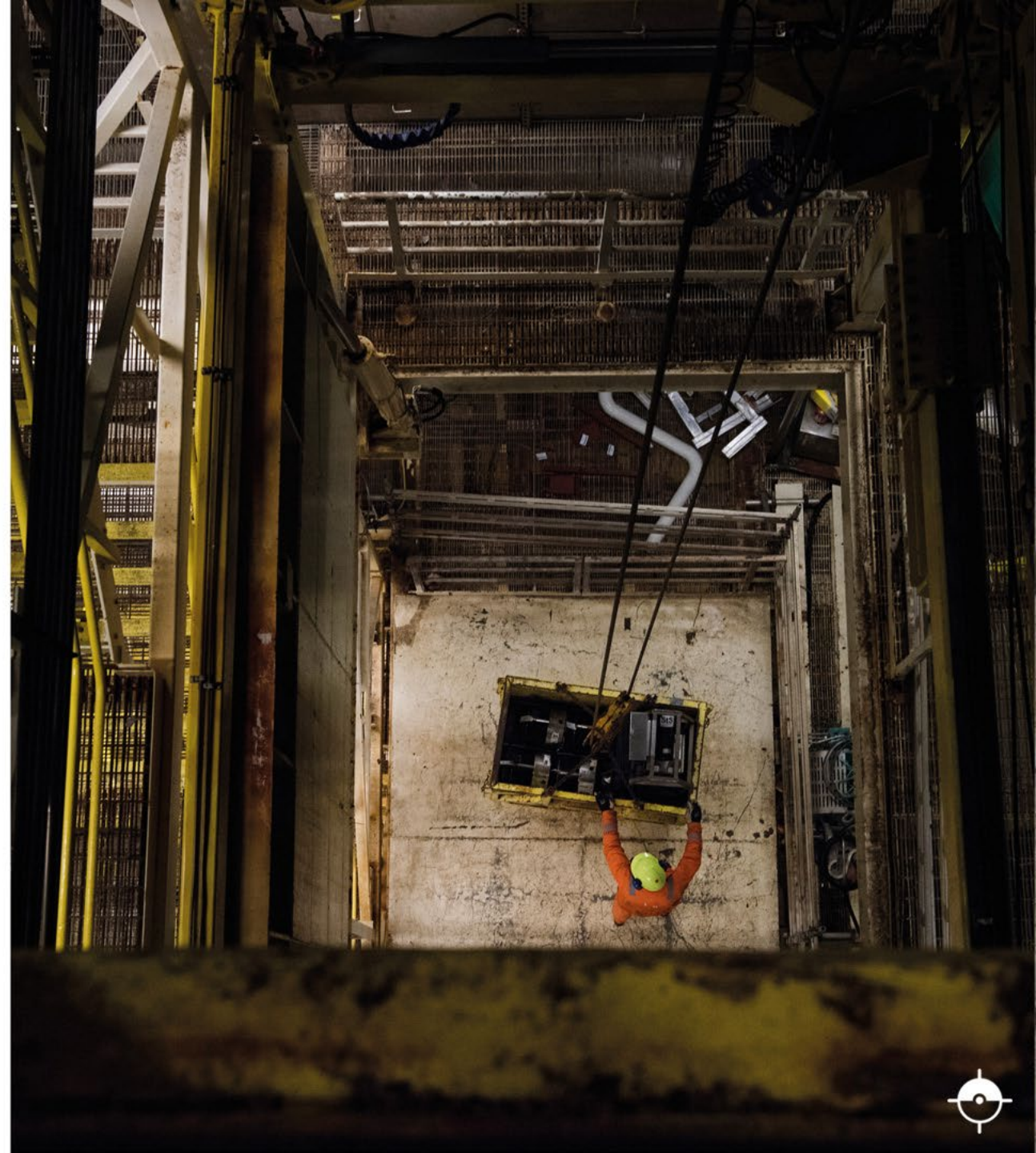

Annet passende vern

Hva passer – hva kan minske belastningen?

- Mindre krevende arbeid...
- Flere pauser...

Andre tiltak...?

Overtid

Under 11 timer hvile

Kompenserende
hvileperioder

Ikke mulig

Annet passende vern

- **Ikke fast ordning**

- **«Særlig tidsavgrenset behov»**

- a) når **uforutsette hendinger** eller forfall blant arbeidstakerne har forstyrret eller truer med å forstyrre den jevne drift
- b) når overtidarbeid og merarbeid er **nødvendig** for at ikke anlegg, maskiner, råstoffer eller produkter skal ta skade,
- c) når det er oppstått **uventet arbeidspress**
- d) når det på grunn av **mangel på arbeidskraft** med spesiell kompetanse, sesongmessige svingninger e.l. har oppstått **særlig arbeidspress**

- **Drøfting**

- **Grense pr dag og pr år.**

- **De særegne forholdene som gjør seg gjeldende på sokkelen kan tilsi en annen vurdering enn på land**

- **Kan skiftet stå ubemannet?**

- **Kan det settes inn ekstra bemanning – uten ekstra forskyvninger?**

- **Er det objektive grunner som gjør det umulig?**

- **Må vurderes konkret blant annet ut fra hva slags arbeid det dreier seg om, hvor intensivt arbeidet er og hvilke krav til årvåkenhet som kreves.**

- **Kan tilsi at det iverksettes ytterligere tiltak**

- **Generelt må det vektlegges ...at en større andel av fritiden kan benyttes til reell hvile og at arbeidstakerne i etterkant av en offshoreperiode er sikret lange friperioder der arbeidstakerne kan hente seg inn igjen.**

OPPSUMMERING

